

Valtuustoaloite Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

SL 24.03.2022 § 63
279/00.01.03.03/2022

Valmistelija

Vapaa-aikapäälikkö Simo Rätty, p. 044 417 4221

Selostus

Eija Stenberg on 25.11.2021 jättänyt valtuustoaloitteen "Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen". Valtuustoaloite on esityslistaliitteenä A.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämällä kunnassa on laaja lakisääteinen pohja. Kuntalaki (2015/410) määrittelee kuntalaisten hyvinvoinnista ja terveydestä huolehtimisen keskeiseksi kunnan perustehtäväksi. Terveystieteidenhuoltolain (1326/2010) luvussa 2 määritellään laajasti kunnan tehtäviä kuntalaisten hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi.

Kunnan perustehtävät ovat asukkaidensa hyvinvoinnin sekä elinympäristön ja alueen elinvoiman edistäminen. Kunnat on täten veloitettu mahdollistamaan asukkaidensa hyvinvointi. Kuntalaisella on yhä suurempi vastuu hyvinvoinnistaan, vaikka kunnalla on edelleen laajat perustehtävät. Kuntalaisen hyvinvointi on kuntien tärkein tavoite, joka on kirjattu kuntalain 1 §:ään. Hyvinvointityöhön liittyvät toimenpiteet on määritelty kaupungin hyvinvointisuunnitelmassa.

Terveystieteidenhuoltolaki velvoittaa kuntia raportoimaan valtuustolle vuosittain kuntalaisten terveydestä ja hyvinvoinnista sekä niitä edistävästä toimenpiteistä. Tämän lisäksi valtuustolle on laadittava kerran valtuustokaudessa laajempi hyvinvointikertomus. Hyvinvointikertomuksen pohjalta asetetaan paikallisiin olosuhteisiin ja tarpeisiin perustuvat hyvinvoinnin edistämisen painopisteet ja niihin liittyvät toimenpiteet.

Savonlinnan kaupungin sivistystoimen osalta hyvinvointityötä on määritelty Lasten ja nuorten maakunnallisessa hyvinvointisuunnitelmassa. Monialainen työryhmä on laatinut Savonlinnan kaupungin osuuden osaksi Etelä-Savon lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmaa. Työryhmään ovat kuuluneet varhaiskasvatuksen, perusopetuksen, lukiokoulutuksen, nuorisotoimen, sosterin, kolmannen sektorin sekä nuorisovaltuuston edustajat.

Suunnitelmaan on kirjattu lasten, perheiden ja nuorten palveluiden kuntakohtaiset painopistealueet ja toimenpiteet. Myös opiskeluhoollon kuntakohtaiset palvelut ja toimenpiteet on kirjattu suunnitelmaan. Hyvinvointisuunnitelman arviointia toteutetaan moniammatillisesti kuntakohtaisen oppilashuoltotyöryhmän toimesta.

Kaupungissa lasten ja nuorten syrjäytymisen ennalta ehkäisyä ja hyvinvointityötä toteutetaan monimuotoisesti eri toimenpitein. Näitä ovat mm:

- Avoin nuorisotilatyö; Säämiskä, Avis, Punkkis, Haka-alue:
Nuorisotilatoiminnan tarkoituksena on tarjota nuorille vapaa-ajan viettopaikkoja ja turvallisia aikuisia. Nuoria pyritään ohjaamaan viettämään vapaa-aikaansa nuorisotiloilla ja erityisen tuen tarpeessa oleva nuori ohjataan etsivään nuorisotyöhön ja/tai muulle yhteistyökumppanille. Nuorisotilatoiminnan tavoitteena on nuorten itsetunnon vahvistaminen ja mielekkään tekemisen tarjoaminen.

- Nuorten ja nuorten aikuisten oikea-aikainen palveluohjaus; Etsivillä nuorisotyöntekijöillä on laaja tuntemus palveluverkostosta ja he kartoittavat ta-paamisissaan kunkin nuoren elämäntilanteen.
- Walkers-auto; Walkers-auto on Aseman Lapset Ry:n kanssa yhteistyössä toteutettu työmuoto. Walkers-auto, eli Wauto (Norppa) on kohtaamispaikkana toimiva matkailuauto, jossa ammattilaiset ja vapaaehtoiset turvalliset aikuiset kohtaavat nuoria siellä missä nuoret aikaansa viettävät. Tavoitteena on tehdä matalan kynnyksen liikkuvaa nuorisotyötä tutuksi ja tarjota nuorille hyviä kohtaamisia aikuisten kanssa.
- Nuorten aikuisten ryhmätoiminta; Nuorisotoimessa pyritään järjestämään pienryhmätoimintaa nuorille tarpeen mukaan käytettävissä olevilla resursseilla, muiden toimijoiden ja hankkeiden apua hyödyntäen. Tarkoitus on saada syrjäytymisvaarassa olevia nuoria palveluiden pariin matalalla kynnyksellä. Toiminta on päihteetöntä.
- 7-9 -luokkalaisten tsemppiryhmä kouluikäymättömille nuorille; Tsemppiryhmä on tarkoitettu koulukäymättömille 7-9-luokan oppilaille, joilla lähiopetuksessa opiskelu ei onnistu. Opetus järjestetään pääosin etä- ja verkko-opetuksena, mutta oppilaalla on mahdollisuus halutessaan/ psyykkisen voinnin niin salliessa myös integroitua esim. taito- ja taideaineiden ja valinnaisaineiden ryhmiin. Näiden aineiden opiskelu voi tapahtua omassa lähikoulussa. Opetuksen järjestämis-, arviointi- sekä oppivelvollisuuden seurantavastuu ja oppilashuollon tukipalvelut keskitetään yhden koulun, Mertalan vastuulle.
- Leiritoiminta; Järjestetään päiväleiritoimintaa 7-12 -vuotiaille lapsille. Toimintaa suunnitellaan yhdessä liikuntatoimen kanssa. Tavoitteena on, että leiritoimintaa järjestetään tarpeen mukaan Savonlinnan alueella koulujen loma-aikoina.
- Verkostoyhteistyö; Paikallinen, nuorisolain mukainen nuorten monialainen ohjaus- ja palveluverkosto (Neppari) kokoontuu säännöllisesti ja kokoaa yhteen tietoa alueen nuorten tilanteesta. Nuorisotyössä verkostoyhteistyötä tehdään monipuolisesti eri työmuodoissa sisältyen perustyöhön.
- Etsivä nuorisotyö; Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva 15- 29-vuotias nuori ja kartoittaa nuoren kokonaisvaltainen elämäntilanne. etsivä nuorisotyöntekijä auttaa nuorta sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään nuoren kasvua, itsenäistymistä, osallisuutta yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaa, sekä pääsyä koulutukseen ja työmarkkinoille. Etsivällä nuorisotyöllä on laaja tuntemus palveluverkostosta ja nuoren palveluohjaus tulee tapahtua oikea-aikaisesti, jotta nuori sitoutuisi palveluihin.
- Savonlinnan Seudun Ohjaamo; Ohjaamo tarjoaa kynnyksetöntä palvelua kaikille Savonlinnan seudun alle 30-vuotiaille. Ohjaamon tavoitteena on antaa nuorille ja heidän lähipiirilleen veloituksetonta, oikea-aikaista ja ammattitaitoista ohjausta arjen, työn ja koulutuksen sujumisen edistämiseksi. Ohjaamo on Savonlinnan kaupungin pysyvä toiminto, jota kehitetään laaja-alaisesti monialaisen ammattilaisverkoston ja asiakkaiden kanssa yhdessä.
- Nuorten työpajatyö; Nuorisoverstas tarjoaa valmennuspalveluita Savonlinnan seutukunnan alle 29-vuotiaille nuorille yhteistyössä lähettävien tahojen kanssa. Valmennuskeinoja ovat työ-, työhön-, yksilö- ja ryhmävalmennus. Valmennus tapahtuu oikeiden tilaustöiden lomassa. Työllistyminen Nuorisoverstaalle edellyttää nuorelta päihteettömyyttä. Savonlinnassa nuorten työpajatoimintaa toteuttaa myös toimintakeskus, muut yhdistykset ja työpaja Telakka.
- Nuorten ehkäisevä päihdetyö; Ehkäisevän päihdetyön toteuttaminen koulun ja nuorisotyön kanssa pysyvänä ja jatkuvana toimintana.

- 6. lk ehkäisevän päihdetyön tunnit; Kaikille Savonlinnan alueen kuudesluokkalaisille pidetään kaksi toiminnallista oppituntia, joissa keskustellaan päihteistä ja niiden käyttöön liittyvistä omista valinnoista. Oppituntien lisäksi oppilaat saavat aiheeseen liittyvän kotitehtävän, joka tehdään yhdessä huoltajien kanssa. Vanhemmille tarjotaan lisäksi mahdollisuutta osallistua aiheeseen liittyvään vanhempainiltaan, jossa mukana myös ankkuripoliisi. Päihdetyön kokonaisuus toteutetaan yhteistyössä nuorisotoimen ja koulujen henkilökunnan kanssa.
- 7-9. luokkalaisten HuBu -tunnit; Kaupunki ostaa Ehyt Ry:ltä vuosittain kaikille yläkouluille ehkäisevän päihdetyön koulutuspaketin, joka sisältää ehkäisevä päihdetyön osallistavia oppitunteja, koulutusta henkilökunnalle sekä vanhempainillat.
- Tapahtumat; Nuorisotoimi toteuttaa vuosittain koulujen päättämispäivänä päihteettömän Selevä Homma! -tapahtuman, jonne pääsee osallistumaan puhaltamalla nollat. Tapahtumassa tarjotaan syötävää ja aktiviteetteja.
- Vanhempainillat; Nuorisotoimi osallistuu kaikkiin päihdeaiheisiin vanhempainiltoihin, joiden tarkoituksena on jakaa vanhemmille ajankohtaista tietoa nuorten tilanteesta ja alueellista päihteisiin liittyvistä ilmiöistä.
- Avoin nuorisotilatoiminta; Nuorisotilatoiminnan tarkoituksena on tarjota nuorille päihteetöntä vapaa-ajan toimintaa ja tukea nuoria päihteettömyyteen. Ehkäisevää päihdetyötä tehdään tiloilla päivittäin keskustelujen myötä.
- Jalkautuva nuorisotyö; Jalkautuva nuorisotyö tavoittaa hyvin niitä nuoria, joilla saattaa olla ongelmia päihteiden käytön kanssa. Iltaisin ja esimerkiksi tapahtumissa toteutettava jalkautuva työ ja wautotoiminta tavoittaa paljon nuoria matalalla kynnyksellä. Nuoriso-ohjaajien jalkautumisella on ennaltaehkäisevä vaikutus nuorten päihteiden käyttöön ja avoimeen välitykseen. Jalkautuvassa työmuodossa nuorisotyö kohtaa myös päihtyneet nuoret kunnioittavasti ja varhaisen puuttumisen näkökulmasta.
- Nuorten osallisuuden lisääminen; toimiva ja innostunut nuorisovaltuusto Savonlinnaan, edistää nuorten osallistumis-, vaikuttamis- ja toimintamahdollisuuksia Savonlinnassa, nuorisovaltuuston aktiivinen rooli nuoria koskevissa päätöksissä, nuorten kuuleminen nuorisotoimen toiminnan suunnittelussa
- Nuorisotilatoiminta, liikkuva nuorisotyö; Nuorten osallisuuden ja yhteisöllisyyden kokemusta koulussa ja nuorisotiloilla pyritään vahvistamaan liikkuvalla nuorisotyöllä sekä nuorisotilatoiminnalla. Nuorilla on mahdollisuus vaikuttaa oman vapaa-ajan toiminnan suunnitteluun ja toteutukseen ja he voivat pyytää esimerkiksi wauton minne itse haluavat.
- Ankkuritoiminta; moniammatillisen yhteistyön, viranomaisten interventoiden tehokkuuden ja oikea-aikaisuuden lisääminen, varhainen puuttuminen lasten/nuorten tekemiin rikoksiin, sekä häiriökäyttäytymiseen puuttuminen, lapsen/nuoren rikoskierteen katkaiseminen, syrjäytymisen ehkäiseminen ja hyvinvoinnin tukeminen/edistäminen, lapsen/nuoren ja perheen kokonaisvaltaisen elämäntilanteen selvittäminen, sekä palveluohjaaminen tarkoituksen mukaisen avun ja tuen piiriin

Tällä hetkellä valmistellaan myös toista aiheeseen liittyvää Kirsti Laamasen valtuustoaloitetta Nuorten ja opiskelijoiden palvelujen parantamiseksi Savonlinnassa. Vastauksessa tullaan huomioimaan mm. matalan kynnyksen liikuntapaikkojen sekä liikuntaryhmien toteuttaminen. Matalan kynnyksen liikuntapaikkojen perustamisen osalta myös Stenbergin aloitteeseen vastataan samassa yhteydessä.

Kaupungin perusopetuksessa on toteutettu lv. 2021-2022 laaja kehittämishanke MiunSavonlinna Suomen harrastamisen malliin liittyen. Hankkeelle haetaan jatkoa myös lukuvuodelle 2022-2023. Tämän yhteydessä on tavoitteena järjestää kaikille Savonlinnan perusopetuksen oppilaille mahdollisuus osallistua koulupäivän yhteyteen liittyvään harrastustoimintaan. Harrastamisen mallin mukaisia kerhoja on suunnitteilla n. 200 ja kyseessä on mittava panostus lasten ja nuorten aktivoimiseksi koronan aiheuttamien jälkivaikutusten korjaamiseksi. Harrastuksissa tehdään laajasti yhteistyötä useiden eri kolmannen sektorin toimijoiden ja eri oppilaitosten kesken.

Vuoden 2021 laajan kouluterveyskyselyn perusteella huumausainekokeilut ovat perusopetuksen 8. ja 9. luokkien oppilaiden keskuudessa vähentyneet. Myös tietoisuus, mistä huumausaineita on saatavissa, on vähentynyt. Lukio-ikäisten keskuudessa tupakoidaan valtakunnan keskiarvoa vähemmän, humalahakusta juomista valtakunnan keskiarvoa vähemmän ja myös kannabiskokeiluja valtakunnan keskiarvoa vähemmän.

Savonlinnan sivistyslautakunta on kokouksessaan 3.2.2022 §30 tehnyt esityksen EU:n rakennerahastohankkeen (ESR) omarahoitusosuuden varaamiseksi koulunuorisotyön kehittämiseen ja koulunuorisotyöntekijöiden palkkaamiseksi. Kyse on pitkäjänteisen työn jatkamisesta maakunnallisena yhteistyönä. Hankkeella on myös työllistävää vaikutusta, johon rahoitus saadaan pääasiallisesti ulkopuolisena hankerahoituksena. Savonlinnan kaupunginvaltuusto on kokouksessaan 21.2.2022 §5 myöntänyt hankkeelle lisätalousarvion omarahoitusosuuden.

Kuten valtuustoaloitteessa on todettu, Savonlinnan kaupungin elinvoima ja hyvinvointi edistävät tulevaisuudessa kuntalaisten hyvinvointia. Tätä työtä tukee ennen kaikkea ennaltaehkäisevä toiminta. Tärkeää on jatkossa turvata riittävät toiminnan edellytykset laajamittaiseen ennalta ehkäisevään työhön.

Esittelijä	Sivistystoimenjohtaja Ripatti Mikko
Päätösehdotus	Sivistyslautakunta antaa kaupunginhallitukselle ja edelleen kaupunginvaltuustolle selostusosan mukaisen selvityksen valtuutettu Eija Stenbergin valtuustoaloitteeseen.
Päätös	Sivistyslautakunta hyväksyi päätösesityksen.
Tiedoksi	Kaupunginhallitus/kaupunginvaltuusto